

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Praktické důsledky vynětí spotřebitelských sporů z rozhodčího řízení

Příspěvek se zaměřuje na vynětí spotřebitelských sporů z rozhodčího řízení jakožto na trend posledních let. Vzhledem k tomu, že v současné době je tomu přes 7 let, co byly spotřebitelské spory z rozhodčího řízení vyňaty, je cílem příspěvku se na tento krok podívat s odstupem a zhodnotit jeho přínosy a negativa z praktického pohledu.

Vývoj legislativy upravující arbitrabilitu spotřebitelských sporů

Od 1.1.1995, kdy nabyl účinnosti zákon č. [216/1994](#) Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů až do 1.4.2012 nebyla arbitrabilita spotřebitelských sporů v českém právním řádu žádným způsobem omezena, spotřebitelské spory bylo tak možné v rozhodčím řízení řešit, a to bez dalších podmínek. Tento stav však nerefletoval faktickou nerovnost mezi podnikatelem (zejména z řad větších a ekonomicky silnějších subjektů) a spotřebitelem, proto začal být v souvislosti s některými excesy při řešení spotřebitelských sporů v rozhodčím řízení považován za nevyhovující, na což pak navázaly změny legislativy, v jejichž důsledku nakonec spotřebitelské spory zcela vyloučeny z rozhodčího řízení. Postup směřující k vyloučení spotřebitelských sporů z rozhodčího řízení byl však postupný. Dne 1.4.2012 nabyl účinnosti zákon č. [19/2012](#) Sb., kterým byl novelizován zákon č. [216/1994](#) Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Již tato novela z roku 2012 měla pro právní úpravu rozhodčího řízení ve spotřebitelských věcech zásadní význam a byl patrný trend směřující k omezení rozhodčího řízení ve spotřebitelských věcech,^[1] tedy v případech, kdy se jedná o smluvní vztah, který je uzavírán mezi spotřebitelem na straně jedné a osobou, která při uzavírání smlouvy, popř. při jejím plnění jedná v rámci své obchodní nebo podnikatelské činnosti.^[2]

Výše uvedená novela z roku 2012, která bývá označována rovněž jako „*euronovela*“ přinesla celou řadu změn, jejichž základním cílem byla ochrana spotřebitele v rozhodčím řízení. Předně bylo od 1.4.2012 ve spotřebitelských věcech nutné uzavírat rozhodčí doložku na samostatné listině, tedy nikoliv jako součást hlavní smlouvy či třeba v rámci obchodních podmínek. Při nedodržení tohoto zákonného požadavku byla rozhodčí doložka neplatná. Podnikateli byla dále zákonem uložena povinnost informovat spotřebitele o všech následcích, které jsou či mohou být s rozhodčí doložkou spojeny. Tuto povinnost musel podnikatel také splnit v dostatečném předstihu před tím než došlo k vlastnímu podpisu rozhodčí doložky, bylo také nutné spotřebiteli poskytnout přesné a úplné informace o rozhodčí doložce, to znamená zejména o tom, kdo bude spor rozhodovat, jakým způsobem bude zahájeno a jak bude vedeno samotné rozhodčí řízení, důležitou informací byla rovněž informace o tom, jaká bude odměna rozhodce, kde se bude rozhodčí řízení konat, jakým způsobem bude rozhodčí nález doručen spotřebiteli a konečně také bylo nutné spotřebitele upozornit na skutečnost, že pravomocný rozhodčí nález je také soudně vykonatelný.^[3]

K dalším významným změnám, které přinesla euronovela zákona o rozhodčím řízení v roce 2012, patřila skutečnost, že nově směli o spotřebitelských sporech rozhodovat výlučně rozhodci, kteří byli zapsáni na seznamu rozhodců vedeném Ministerstvem spravedlnosti. Významný byl i nově stanovený kvalifikační požadavek na rozhodce, který vyžadoval, aby ti rozhodci, kteří rozhodují spotřebitelské spory, měli úplné právnícké vzdělání. Rozhodce měl rovněž povinnost informovat strany řízení o tom, zda v posledních třech letech rozhodoval spor, na kterém byla zúčastněna některá ze stran sporu.^[4]

Jak je tedy z výše uvedených skutečností zřejmé, od roku 2012 byly spotřebitelské spory ve srovnání s ostatními spory řešenými v rozhodčím řízení výrazně omezeny celou řadou pravidel a podmínek, jejichž hlavním cílem bylo chránit spotřebitele jako slabší stranu ve sporu.

Následně došlo v roce 2016 k přijetí další novely zákona o rozhodčím řízení, která byla provedena zákonem č. [258/2016](#) Sb., jehož prostřednictvím došlo k tomu, že spotřebitelské spory byly jako celek z rozhodčího řízení vyňaty. Jinak řečeno, ode dne účinnosti této novely zákona o rozhodčím řízení, tedy od 1.12.2016 není možné v rozhodčím řízení projednat spotřebitelské spory.[\[5\]](#) Opomenout však nelze fakt, že pokud byla rozhodčí doložka či rozhodčí smlouva ve spotřebitelské věci uzavřena před 1.12.2016, postupuje se podle právní úpravy, za které došlo k uzavření rozhodčí doložky, což znamená, že tyto spory ještě v rozhodčím řízení nadále projednat lze, byť v současné době (v roce 2024) bude již takových sporů patrně již málo.

Praktické aspekty vynětí spotřebitelských sporů z rozhodčího řízení

Jak je zřejmé, trend, který směřoval k vynětí spotřebitelských sporů z rozhodčího řízení, byl dlouhodobého rázu. Zatímco do roku 2012 nebylo rozhodčí řízení, ve kterém byl jednou ze stran spotřebitel, žádným způsobem odlišeno od běžného rozhodčího řízení (kde mohou být za určitých okolností obě strany profesionály v oboru, o kterém se rozhoduje a lze tedy očekávat určité znalosti a informovanost), což ovšem bylo mnohými odborníky a autory odborné literatury problematizováno. Předmětem kritiky byla například skutečnost, že rozhodčí doložky byly často uzavírány tzv. adhézním způsobem, tedy jako součást hlavní smlouvy,[\[6\]](#) čímž leckdy došlo k tomu, že spotřebitel zkrátka smlouvu ani nedočel (být zde je chyba především na straně spotřebitele, který si měl smlouvu jednoznačně přečíst), nicméně leckdy i když si text smlouvy přečetl a rozhodčí doložku do určité míry zaznamenal, ovšem nevěděl, co rozhodčí doložka přesně znamená a jaké důsledky jsou s jejím uzavřením spojeny.

V mnoha případech bylo také poukazováno na skutečnost, že rozhodčí řízení bylo ve své podstatě zneužíváno k tomu, aby docházelo například k přiznávání nepřiměřených nároků (typicky se jednalo zejména o úroky u nejrůznějších nebankovních institucí, které měly se spotřebiteli sjednány často až lichvářské úroky),[\[7\]](#) nárok na ně pak uplatňovaly v rozhodčím řízení u rozhodců, kteří byli leckdy vybíráni tak, aby rozhodovali ve prospěch společnosti. Mnohdy měl takový rozhodce na rovněž velkou část příjmů například od jedné nebankovní společnosti poskytující spotřebitelské úvěry, která měla velké množství neplaticích dlužníků, přičemž využívala jen několik málo vybraných rozhodců, kteří tak věnovali práci na případech této společnosti poměrně významnou část svého pracovního času. V této souvislosti pak byla otázkou i nezávislost rozhodce v dané věci, neboť při ekonomické závislosti rozhodce na jedné ze stran sporu se zcela jistě do značné míry vytrácela nezávislost při rozhodování sporu, neboť ačkoliv formálně mohl být rozhodce nezávislý, realita mohla být taková, že pokud by společnost odešla k jinému rozhodci, přišel by o podstatnou část svého příjmu, což ho mohlo chtít nechtě ovlivňovat i při rozhodování sporu, byť toto nelze tvrdit zcela kategoricky, neboť pouhý fakt, že konkrétní společnost spolupracuje např. s jedním či několika málo rozhodci a tudíž jejich jména a identifikační údaje používá ve svých rozhodčích doložkách opakovaně, sama o sobě dle usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 1641/2018 nese svědčí o tom, že by rozhodce nebyl nezávislý.[\[8\]](#) Důraz je tedy nutné klást i na další aspekty, které o závislosti či nezávislosti rozhodce na jedné ze stran svědčí.

Reálným problémem však byly především skutečné excesy na straně rozhodců, ke kterým v praxi v České republice v některých případech skutečně docházelo, což patrně vedlo k tomu, že se začala projevovat nedůvěra v rozhodčí řízení a na politické úrovni se pak projevila snaha rozhodčí řízení ve spotřebitelských věcech omezit, popř. spíše formalizovat.[\[9\]](#)

V roce 2012 došlo k zakotvení řady specifických pravidel, jimiž byla zajišťována ochrana spotřebitele

jako slabší smluvní strany.^[10] To byl s ohledem na výše uvedené skutečnosti poměrně logický krok. Došlo totiž k zavedení pravidel, která poskytovala určité záruky ve spotřebitelských věcech. Nicméně následně v roce 2016 došlo k vynětí spotřebitelských sporů z rozhodčího řízení zcela.^[11] Zde se však nabízí celá řada praktických otázek a problémů, které se s touto skutečností pojí.

Předně je třeba se zamyslet nad tím, zda byly poměrně rozsáhlé změny, které přinesla novela z roku 2012 do roku 2016, kdy došlo k úplnému vynětí spotřebitelských věcí z rozhodčího řízení, vůbec adekvátně vyhodnoceny, popř. zda se jejich účinky stihly v plném rozsahu projevit, aby se dalo říci, že byla úprava nadále nedostatečná a je nutné spotřebitelské spory z rozhodčího řízení vyjmout. Je totiž vždy potřeba pracovat s tím, že konkrétní výsledky se obvykle nedostaví během pár měsíců, a i čtyři roky, které uplynuly mezi euronovelou z roku 2012 a novelou přijatou v roce 2016 jsou z tohoto hlediska poměrně krátká doba pro jednoznačné vyhodnocení výsledků novely a přijetí takto radikální změny v právní úpravě.

Opomíjet nelze ani fakt, že jednou otázkou je samotné vyhodnocení výsledků a dopadů přijaté úpravy, ale další důležitou otázkou, kterou je skutečnost, že řada společností, které rozhodčí doložku běžně používaly (typicky např. úvěrové či leasingové společnosti) muselo v reakci na novelu z roku 2012 podniknout celou řadu opatření k tomu, aby jejich rozhodčí doložky byly nadále v souladu se zákonem, což znamenalo jak upravení smluvní dokumentace určené spotřebitelům, tak i ověření, že rozhodce, který má spory rozhodovat, je uveden na seznamu Ministerstva spravedlnosti ČR), pokud rozhodce s institucí spolupracující v uvedeném seznamu zapsán nebyl, bylo nutné vyhledat nového rozhodce, který byl v dané věci oprávněn spor rozhodovat apod.^[12] V této souvislosti opět nelze opomíjet ekonomické náklady spojené jak se změnou smluvní dokumentace, ale význam má i náročnost časová a administrativní. Z tohoto důvodu je zcela jistě otázkou, by nebylo žádoucí s přijetím novely, která spotřebitelské spory z rozhodčího řízení zcela vylučuje, vyčkat.

Lze totiž mít v zásadě za to, že požadavky, které stanovila v euronovela v roce 2012, by v zásadě mohly být dostačující pro ochranu spotřebitele^[13] a další kroky jsou již nadbytečné, popř. by bylo možné dílčím způsobem novelu doplnit o jednotlivé další podmínky a požadavky, které musí být ve spotřebitelských sporech naplněny, aniž by bylo rozhodčí řízení vyňato. Je totiž otázkou, zda vynětí spotřebitelských sporů z rozhodčího řízení, je skutečně tím nejvhodnějším řešením. Ostatně i Vrchní soud v Praze ve svém rozsudku sp. zn. 9 Cmo 363/2009 v roce 2010 konstatoval, že „není v rozporu se směrnicí 93/13 ani s § 55 a 56 ObčZ, implementujícími tuto směrnici, že spotřebitelská smlouva obsahuje rozhodčí doložku. Ve spotřebitelských smlouvách mohou být sjednány rozhodčí smlouvy, pokud neobsahují ujednání, jež by způsobovalo významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran v neprospěch spotřebitele.“^[14]

Nelze zpochybňovat, že spotřebitel jako slabší strana by měl být chráněn, nicméně na druhou stranu vynětí spotřebitelských sporů z rozhodčího řízení nemusí být zcela optimálním řešením již proto, že spotřebiteli (stejně jako podnikateli, který uzavřel smlouvu se spotřebitelem) tak nezbývá nic jiného než řešit věc soudně. Je sice v mnoha případech možné využít např. mediace či mimosoudního řešení sporů před Českou obchodní inspekcí, nicméně tyto formy řešení sporů jsou založeny na dosažení dohody mezi stranami sporu, což se nemusí vždy podařit.

Aktuální nastavení má samozřejmě své výhody, ale i nevýhody. K významným nevýhodám leckdy i u jednoduchých věcí patří délka řízení před soudem. Jiná alternativa, na jejímž konci by pak bylo k dispozici vykonatelné rozhodnutí, v současnosti k dispozici není, čímž jedinec, který je v postavení spotřebitele, je tak tímto způsobem vlastně zcela paradoxně více omezen v tom, jaké způsoby vymáhání svých práv může zvolit, protože si s podnikatelem nemůže sjednat rozhodčí doložku. Tuto skutečnost lze vnímat i jako určité omezení svobodné vůle spotřebitele, byť lze mít za to, že mezi spotřebiteli se nacházejí i mnozí lidé, kteří jsou zkušení a znalí, v problematice se orientují a rozhodčí doložku by uvítali.

Uvážit je třeba i další souvislosti a to skutečnost, že i když jako spotřebitel jedinec uzavřít rozhodčí doložku v současné době nemůže, tentýž člověk, který v jednom vztahu je spotřebitelem, v jiném vztahu být spotřebitelem nemusí, nicméně i tak může mít postavení slabší smluvní strany. Takovým příkladem může být třeba rozhodčí doložka v nájemní smlouvě k bytu,[\[15\]](#) kdy se v praxi lze v řadě případů setkat s pronajímatelem, který sice v tomto případě není podnikatelem, ale je člověkem poměrně úspěšným, ekonomicky zajištěným a v právních záležitostech (včetně rozhodčího řízení) se nezřídka dobře orientujícím a nájemcem, který těmito charakteristikami v takové míře rozhodně nedisponuje. I zde bude nájemce slabší stranou, přesto lze v tomto případě sjednat, že spory z takové nájemní smlouvy budou řešeny v rozhodčím řízení, nikoliv před obecnými soudy. Problémem pak může být

i fakt, že jedinec, který ve většině případů vystupuje v postavení spotřebitele, se s rozhodčími doložkami nemá takřka šanci setkat, čímž se o tuto problematiku ani nezajímá a nemá dostatek informací, čímž pokud již výjimečně bude v situaci, kdy nebude spotřebitelem, a tudíž rozhodčí doložku bude možné uzavřít, je zde riziko nedostatku informací o všech důsledcích o to vyšší (i vzhledem k tomu, že v takovém případě zde neplatí omezení, která přinesla euronovela v roce 2012 pro rozhodčí řízení ve spotřebitelských věcech).

Závěrem lze tudíž konstatovat, že trend směřující od jen minimálně omezeného a regulovaného rozhodčího řízení ve spotřebitelských věcech skrze rozhodčí řízení přiměřeně regulované až k vynětí spotřebitelských věcí z rozhodčího řízení je neoddiskutovatelným faktem, který však není příliš pozitivní, neboť ve spotřebitelských sporech prakticky neexistuje adekvátní alternativa k soudnímu řízení.

Aktuální stav spočívající v tom, že spotřebitelské spory nelze projednat v rozhodčím řízení, není zcela vyhovující, neboť vede k zásadním omezením spotřebitele i podnikatele, který uzavírá smluvní vztahy se spotřebitelem v tom, jak řešit případné spory (nezbývá ve své podstatě nic jiného než soud, jiné metody alternativního řešení sporů nemusí totiž být vždy efektivní a využitelné), navíc nastává paradoxní situace, kdy běžný člověk se v některých vztazích dostává i do situace, kdy není spotřebitelem (např. nájemní smlouva, pracovněprávní vztahy apod.), a kdy tudíž věc v rozhodčím řízení řešena být může. Aktuální stav však v tomto o jisté míry napomáhá druhé straně, která může být zkušenější, ekonomicky silnější (např. u zaměstnavatele je tomu tak většinou), zatímco jedinec, který obvykle vystupuje jako spotřebitel a má méně zkušeností, je znevýhodněn tím, že má v praxi poměrně málo možností, jak se s rozhodčí doložkou setkat, což vede k tomu, že se touto možností jednoduše nezabývá, nicméně ve chvíli, kdy se výjimečně dostane do situace, že podepíše platnou rozhodčí doložku, leckdy má o rozhodčím řízení zcela nesprávné představy, neví, jak rozhodčí řízení funguje apod. Tento stav zcela jistě není žádoucí.

De lege ferenda by tak bylo vhodné inspirovat se například u některých zahraničních států, kde se například řešením sporů mezi podnikatelem a spotřebitelem zabývají jiné a specializované instituce.[\[16\]](#) Lze mít také za to, že již úprava, která byla přijata novelou v roce 2012, přinesla do řešení spotřebitelských sporů v rozhodčím řízení přiměřenou regulaci, je tedy otázkou, zda se do budoucna k této úpravě (popř. k velmi podobné nevrátit). Skutečnost, že v oblasti rozhodčího řízení docházelo k některým excesům je totiž faktem, nicméně lze mít za to, že není optimální řešit tyto excesy tím, že se spotřebitelské spory zcela vyjmou z rozhodčího řízení. Je spíše žádoucí důsledně postihovat případy, kdy docházelo ke zneužití rozhodčího řízení.

JUDr. PhDr. Melinda Vrajíková, LL.M., MBA

---

[1] ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. 3., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. ISBN 978-80-7478-004-2, s. 176.

[2] LINCEROVÁ, Kristina In. LISSE, Luděk a kol. Euronovela zákona o rozhodčím řízení s judikaturou. Praha: Ústav práva a právní vědy, 2012. ISBN 978-80-905247-0-5, s. 140.

[3] LINCEROVÁ, Kristina In. LISSE, Luděk a kol. Euronovela zákona o rozhodčím řízení s judikaturou. Praha: Ústav práva a právní vědy, 2012. ISBN 978-80-905247-0-5, s. 140-141.

[4] OLÍK, Miloš, ČÁP, Michal. Konec rozhodčího řízení mezi spotřebitelem a podnikatelem v České republice. ROWAN LEGAL - Advokátní kancelář Praha, Brno, Bratislava, Riga [online]. Copyright © 2016 [cit. 26.12.2023]. Dostupné z: [.](#) s. 39.

[5] OLÍK, Miloš, ČÁP, Michal. Konec rozhodčího řízení mezi spotřebitelem a podnikatelem v České republice. ROWAN LEGAL - Advokátní kancelář Praha, Brno, Bratislava, Riga [online]. Copyright © 2016 [cit. 26.12.2023].

[6] SLOVÁČEK, David. Arbitrabilita spotřebitelských sporů. Právní rozhledy. 2011, (10). ISSN 1210-6410, s. 364.

[7] LÉKO, Kristián. Konec posvěcování nemravností | Česká advokátní komora. Úvodní stránka | Česká advokátní komora [online]. Copyright © 2016 [cit. 26.12.2023]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=16760>

[8] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 1.8.2018 sp. zn. 20 Cdo 1641/2018. Copyright © 2017, Nakladatelství C. H. Beck [cit. 26.12.2023].

[9] LÉKO, Kristián. Konec posvěcování nemravností | Česká advokátní komora. Úvodní stránka | Česká advokátní komora [online]. Copyright © 2016 [cit. 26.12.2023]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=16760>

[10] ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. 3., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. ISBN 978-80-7478-004-2, s. 176.

[11] LÉKO, Kristián. Konec posvěcování nemravností | Česká advokátní komora. Úvodní stránka | Česká advokátní komora [online]. Copyright © 2016 [cit. 26.12.2023]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=16760>

[12] OLÍK, Miloš, ČÁP, Michal. Konec rozhodčího řízení mezi spotřebitelem a podnikatelem v České republice. ROWAN LEGAL - Advokátní kancelář Praha, Brno, Bratislava, Riga [online]. Copyright © 2016 [cit. 26.12.2023]. Dostupné z: s. 39.

[13] OLÍK, Miloš, ČÁP, Michal. Konec rozhodčího řízení mezi spotřebitelem a podnikatelem v České republice. ROWAN LEGAL - Advokátní kancelář Praha, Brno, Bratislava, Riga [online]. Copyright © 2016 [cit. 26.12.2023]. Dostupné z: s. 38-39.

[14] Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 6. 2010, sp. zn. 9 Cmo 363/2009.

[15] BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7179-342-7, s. 128.

[16] OLÍK, Miloš, ČÁP, Michal. Konec rozhodčího řízení mezi spotřebitelem a podnikatelem v České republice. ROWAN LEGAL - Advokátní kancelář Praha, Brno, Bratislava, Riga [online]. Copyright © 2016 [cit. 26.12.2023]. Dostupné z: s. 38.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmíněné propuštění ve světle zásady ústnosti a přímosti](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 37.: Povinná forma jednání ve smlouvách](#)
- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)